

Andrei CRĂCIUN

Cioran

Ultimul om liber

POLIROM
2020

© 2020 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: ilustrație de Radu Răileanu

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1,
et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

CRĂCIUN, ANDREI

Cioran: ultimul om liber / Andrei Crăciun. – Iași: Polirom, 2020
Conține bibliografie

ISBN: 978-973-46-8196-9

821.135.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

I.	Nu toți oamenii au norocul să moară tineri....	7
II.	Viermele fericirii	31
III.	Zdrențele paradisului.....	41
IV.	Cenușa iubirii din urmă	49
V.	În sfârșit, liniște.....	59
VI.	Întotdeauna e prea târziu.....	83
VII.	Astăzi, la Paris, a murit clarvăzătorul	87
VIII.	Izvorul tuturor lacrimilor	111
IX.	Deznădejdea și dragostea	119
X.	Înstrăinarea.....	141
XI.	Instalația	157
XII.	Așa vine iarna	171
XIII.	Izolare	189
	<i>Nota autorului</i>	201

De ce se mai gândeau încă la pașalâcul acela îndepărtat din care reușise să evadeze ca din pușcărie, la cultura sa mizerabilă de penitenciar, la acel tărâm al fărădelegii, al bunului-plac și al lipsei de gust?

Le dădea totuși valahilor creditul unei apetențe pentru lipsa de măsură, pe care și el o adusese cu sine la Paris.

În tot ce făcea, Cioran se socotea excesiv, iar excesul era singurul care îl ocrotea de căderea în nulitate, ca pe toți românii de altfel, și nu o dată o consemnase și fusese urât fiindcă nu ocolise acest diagnostic final: „Când nu sunt excesivi, românii sunt nuli“.

Cioran începu din nou să scrie, acum ne vom apleca peste umărul său și vom citi așa: „Ce legătură e între copilul care atinge cerul de pe Coasta Boacii și bătrânul din această mansardă din Paris, sunt tot eu acela? Nu e adevărat că doar în fața morții îți revezi toată viața, eu o revăd în fiecare dimineață și mă îngrozesc!“.

Cioran își simți mâna dreaptă obosită și se opri. Chiar era adevărat: în fiecare zi, într-un caleidoscop de chipuri, își revedea viața. Iată-i pe Jeni, Haig și Arşavir Acterian, iată cămăruța sa

austeră din primul an de studenție la București, iată-l pe Mircea Eliade la berărie, iată-l pe Tânărul Cioran trântind ușa cărciumii în timp ce se îndreaptă nervos spre restul vieții sale, iată miroșul de tei al Berlinului vrăjit de nebunul de Hitler, de ce nu a putut să reabiliteze Prusia? Hitlerismul a venit din sud și Prusia plătește nota de plată – a mai scris asta. Să o scrie din nou?

Cioran își masă fruntea și își aduse aminte de oaspetele său care obișnuia să le scoată ochii păsărilor. Păsările oarbe sunt condamnate la moarte, cum sunt caii cu picioarele rupte.

„Păsările oarbe sunt condamnate la moarte.“ Notă această propoziție, fiindcă aşa ar trebui să își înceapă romanul. Dar de ce să scrie un roman?

El este Cioran, e un gând stupid să mai scrii literatură, e stupid, e atât de stupid! Rupse din nou foaia și n-o mai aruncă pe geam, o vârî în buzunar și își aminti de unul dintre vecinii săi din copilărie care obișnuia să-și vâre sâmburii fructelor în buzunare. Ar trebui să scrie despre vecinul său?

Despre Zelea Codreanu? Să își pună în cap cenușă pentru că a crezut într-un scelerat cum era „Căpitanul“? Oricum nu l-ar crede nimeni.

Când a scris o carte despre evrei, în România au spus că l-au plătit evreii din Paris să o scrie. L-au făcut de mercantil, iar el a supraviețuit doar pentru că a existat Simone care să muncească pentru amândoi și să-l hrânească.

Detractorii i-au pus în cărcă nenumărate sinucideri pe tot globul pământesc, ba chiar a fost acuzat de lașitate: a predicat nevoia de sinucidere, a adus elogii disperării, nefericirii și iată-l că trăiește bine-mersi la Paris. Nu i-o fi rușine? Din nou se dezgustă.

Nu-și putu aduce aminte când anume a scris în caietele sale: „Mi-ar fi plăcut să trăiesc la o curte coruptă, să fiu scepticul unui prinț...“. I se păru un excelent început pentru o nuvelă, poate că nuvelele s-ar cuveni să rămână ca o dovdă a trecerii noastre pe pământ.

Ce ar zice editorul său francez dacă l-ar anunța că trebuie să îl coboare pe raftul de ficțiune? Cioran – un fictionar! Îl pufni râsul, râsul său frumos.

Sau poate că ar trebui să scrie povestiri fantastice din locuri inventate, pe ruinele Bizanțului, să își târască nebunii înspre groaznice povești de dragoste și alcov, să își imagineze viitorul? Să

scrie o carte SF? Ce și-ar mai râde de critici, acei imbecili solemni, diminutive ale existenței în troaca literaturii. Da, da, da, să scrie o carte în stilul lui Asimov, să-l pastișeze fără nerușinare pe acest rus țăcănit despre care se spune că a scris și a editat cinci sute de cărți. „*„Și eu îmi fac griji că am scris prea mult!”*”, își spuse domnul Cioran în timp ce încerca să prindă între arătătorul măinii stângi și degetul mare o rază de soare care i se strecurase în birou.

Îl lovi foamea. Domnul Cioran își încălzi o supă de pui pe care Simone i-o lăsase pregătită și mâncă în tacere, gândindu-se la gândurile condamnaților la moarte.

Ce-o fi mâncat Dostoievski înainte să fie salvat de la executarea pedepsei cu moartea? Prin ce miracol fusese oprită execuția lui? Domnul Cioran mâncă supă de pui și se gândeau la Feodor Mihailovici. Atunci formulă o ipoteză care îi plăcu: „Dar dacă Dumnezeu există?”.

Ar putea să scrie totuși un roman în care Dumnezeu ar exista și ar lucra cu adevărat aşa cum își imaginează oamenii, dar nu o prostie tezistă, el nu era Tolstoi, nu se scrântise întru Hristos, să scrie pur și simplu o carte în care

Dumnezeu trudește fără încetare conform speranțelor pe care și le pun în el babele, habotnicii, mamele, bețivii și copiii.

În gândul următor ii făcu totuși dreptate lui Tolstoi, boierul se salvase scriind *Moartea lui Ivan Ilici*.

Cioran nu se sătură cu supa de pui, aşa că răscoli frigiderul până dădu de o ciulama rămasă și ea din ziua plecării lui Simone.

Ciulamaua nu era bună pentru gastrita sa, dar era prea infometat ca să mai țină cont de acest neajuns.

Își consultă ceasul: se va face iar ora când trebuie să o sune pe Simone. Îi va mărturisi că este un păcătos, i se va confesa că un personaj de Dostoievski, va face din ea o Liza, va face din ea o prostituată, se va târî în genunchi, că în subterană, cu acest crud adevăr pe buze: nu a fost cuminte, a mâncat ciulamaua.

În ciuda nenumăratelor sale maladii imaginare, avea o digestie bună, dar tot se simțea toropit după masa de prânz. Cea mai mare greșeală pe care o fac scriitorii este să scrie când au stomacul plin, mai ales dacă au mâncat bine. Nu făcu această greșeală.

Așa cum v-ați dat probabil deja seama, domnul Cioran avea un temperament special, care îl făcea să treacă în viteză de la o stare a cordului la alta, goana sa între dispoziții era palpitantă și era conștient de ea. Oscila între scârbă și elan, între entuziasm și plăcere.

Ce blestem pe acei sărmani biografi care vor încerca să îi redea după-amiezile, lenjeșe și pline de idei avortate! Toți fetușii morți dintr-o mansardă pariziană în care Cioran zace atotputernic și neputincios ca un Dumnezeu devenit pisică. Și-i imagină pe jalnicii biografi intrând unul după altul în mansarda sa, dar își dădu seama că nu îi stârnesc nici milă, nici silă. Se simți însă năpădit de ură față de toate celelalte lichele care vor profita de pe urma operei sale, purtându-l fără drept la rever.

Cioran constată că, într-o oarecare măsură, a eșuat: n-a putut să nu devină faimos, iar acum lichelele erau inevitabile, mizerabile, da, le simțea de pe acum, amușinând hoitul care va deveni, hiene infometate de cadavre celebre și opere postume. „Cu atât mai rău pentru mine!“, își spuse. Apoi se consola cu imaginea pământului arzând din temelii ca acel şopron pe care îl văzuse